

РЕСПУБЛИКАНЫҢ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ХҮНҮ

Ырак Өвүрнүң
малчыннарын

партияның болгаш чазактын бистин дугайлыыста сагын салып турарына харыы белээвис болур.

Вьетнама ханын дайныг асуу-
хын америк империалистийн үүс-
длэгийн уур коллективизмтай му-
нхунал килеэзшкэгийн алдэрийн
тудгилдэн чэлээрэп кэртэр.
Вьетнам улус-бил калы бс, мнч-
гаш америк империалистеге болгаш
оларын чачаларынга уур дем-
силдэг вьетнам улусунг тилдэри
гуажааг, а бистер ал тилдэри
түрдэрийн элэп тул түдэрийн кы-
лды бс! «Вьетнама холулар кы-
длар!» — деп шыгын мегеп турар
бс!

Тая холуга аялгачлар кикилерини
бетселеткени кичиксез сабына
рып бобас. Мечангач механгач
ларын, човул курауны чоо
ла чыгарып, аялгачын
мурнаа сайдып, тараа со
ларын тапшырткан. Аял Соко
ну бугурагачыне аял аял
мунагач дарткан кикилери де
дегилер аялчуга болган. Бизди
кичигиз, аял тергичи механгач
Михайл Акан-оо болган. Техни
ка сайселте чокка камын эдиле
1284 рублдин камналганга де
алган. Бяча аял-бизе 4 човул
ны камналт сайселтегиз кылды

Көздө аяк-аяк машиналарынын септелгенин доостуусу. Ычканга ам бир бригадалага 16—18 сейтка 10 андани. 200 аякк плннр дөскө-дөз чүздөр хуваатылар. Номсомултарынын болгаш амилкатынын № 7 трактор-хову бригаданын чакты тарылгага өскө бригадалары аяк белеткегенин демдедери чүтүлгө. Механикаторлар Дорж, Зоран, Чычма, Бөтүтүн, Хажя Доржу, Куллар Дадар-оол бал бригадир Иван Баженов ач талмыч чыккылар. Ховуга аяк-дөз арегатор амгы дөзө шуут белетке тигенге, чүтлө агрономуну команданын майап тулар.

Трактористернин бригадаларга хуваагдахын кылган бис. Мастер-нладчиктер турлаг буруде быжыглатынган. Часкы тарылга чугулажыл-пшчи кампания болганда. Ы

ССРЭ-нің Дээди Совединің соңғулда талазы-биле
ТӨП СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНДАН

ССРЭ-ний Дэди Сөвдинге сонгулда талазы-биле Төп сонгулда комиссиязы мындыг адрессте турар:

Москва хоорай, Пушкин кудумчузу 1, Эвилелдин бажыны, 8-ки подъезд, телефоннары — Б 9-90-05, Б 9-85-21.

ССРЭ-нің Дээди Совединге соңғулда талазы-биле Төп соңғулда комиссиязындан тургускан соңғулда бюллетеньнериниң хевирлери

ССРЭ-ний Дээд Сөвдинге сонгулда талазы-биле
СОНГУЛДА БЮЛЛЕТЕНИ
 196__ чылдын__ - __
 Националдар Сөвдинге сонгулда талазы-биле __ да
 (автономну республикааны, областын агы национал округту агы)
 №__ округ

Депутатка кандидаттын фамилиясы, ады, алазынын ады		Депутатка кандидаттын кайсы депшигеинал
Өлкө аялут		
Надиралалдар Совалдига согулду таланы биле _____ окурт согулду комиссиналыкын дареги _____		

«Кызыл тараачын» колхозтун хойжулары Б. М. Баралдиз, К. К. Сары-оол, бригадир Х. Ш. Биче-оол, бызаа ажаакчызы П. Е. Фунтикова, «Өвөк» совхозтун хойжузу М. А. Сюрюнов оорота Ленин орденин тыяныкан. Куш-ажылдың Кызыл туку орденин «Кызыл тараачын» колхозтун саачылары Э. М. Бадыр, Е. Ч. Серет-оол, А. С. Узулген, хойжузу С. Д. Юн, «Өвөк» совхозтун инек кадарчызы Т. Х. Домчат-оол, хойжузу М. Т. Чимбиш оларга тыныкан. Шулту 27 кижги чазактын шаңкалдарын аңаа хулэст алган.

Боттарынның куш-ажылын бедий-биле уюлуп көргөні дээш партияга болгаш чаакака кызыгаар чок аялуп четтиргенин шомчатакчанор аюа илередиң, чаа беи чың планын чадиш-кинниң кууседириңге, хууда куш-ажычы салышкынынарын өстүрөрин, социалистиг хүлээлгелеринге ээ болуруч хүлээни тургачанор.

Эт С. К. Тока шаңнатканнарга байыр чедирил чүве чугаа-
100к.

дан 2,5 кг түктү кыргып алып
хүдээленип алган. Оз-ла волхос-
тун хоочун хойжузу Монгуш
Улаачиевич Дыртык «Күш-
ажылчы эрес-маадырым чорук»
деп медальны өөрүшкү-биле хү-
дээп алган.

«Кызыл туу» колхозтун дарга-
зы Сергей Чыдыг-кысович Седа-
н. «Коммунизмге орун» колхозтун
хойжуу Мотугу Дап-Сурунович
Дажы озар «Күш-ажылчы тил-
гараз дэиш» деп медалдарын
өөрүшкү биле хүлээп алгаш,
моон солгаар-даа эки ажиллаа-
рыя тугаалаашнар.

Кайы район мурнап
түрарыл?

(Республиканың статистика
органдарының маалыматына).

1966 чылдын бирги кварталын

да республиканың районларында тургандар туудуга капитал салымчыларының күрүне планын ич куустетигениниң база тургалта шөлүз ажыгалта киргериини түрүлүш үгөш. Чуртталга туудуга капитал салымчыларының планын ич куустекчилер: **ТОЖУ РАЙОН** 1324 хуу, **ӨВҮР** - 150, **ТАНДЫ** - 1372 хуу, тургалта шөлүз ажыгалта киргерииниң **-ТАНДЫ** 1549 хуу, **БАРЫШ-ХЕМЧИК** - 1117 хуу. Республика ичтинде-биле бигри кпарталат чуртталга туудуга капитал салымчыгана 1577 мүн рублди ажыглаар тургам, 1543 мүн рублди ажыглаам. Чуртталга шөлүз - ажыгалта киргерииниң планын республика 1008 хуу күтү

Чуртлалга тудуунга капитал
сэдэмшкыннарны ажылгаар та-
лазы-биле Тес-Хем болгаш Бай-
Тайга, а чуртлалга шөлүн ажыл-
галга кивереринге — Бин-Хем.
Тоожу, Бай-Тайга районнар со-
нип турар.

У р е з и н
арыглаашкыны

«Тээд» совхозтун Бай-Тал салбырынын тараажылары беш чыл плаыннын бирги чылынны тартылгазныга үреэп белеткелли эки чорудуп турар. Салбырын төп шаңында тараа культуразынын 260 тонна үрээниги эриг.

Урсин арыглашкыныга Дадар-оол, Шагдыр, Кызыл-оол олар эң тудунгур ажылдааннар.

М. ТАРЫН-БАЗЫР.

14 агрегат

Каа-Хем районда «Тий-
лелге», «Бурунгаар», «Ок-
тябрь 14 чылы» колхозтар-
ның 14 агрегаттары шык ба-
зырышкының эгелзэн.

Соңғулда белетнели

Каа-Хем райкуускоолун совет ажилдакчылар бөлүмүмүн элечиги кичээли болуп эрткен. Аңа районда турустуган согуш аялгитколлективтеринин удурткучлары, кедээ Советтер даргалары олтурушкыш, ССРЭ-ниң Пээди Советинге согулдангыш белеткеши организмзасты чорударынык дугайында айтыргыч чурдалагыш кылган.

БРИГАДАНЫҢ ОН СЕСКИ КЕЖИГУНУ

Кижини сеткил-сагыжына дораан-на ханы-беле сиңиптир кинер бодушкуннар тургулаар. Бот-боттарыне утуктуур чооктулаштыр басып орган ийи кижини көрүш, ол ийини шаң-ла мичаандыр хүдөр-биле шуткаш, бую «Интернационализм» деп адаан болза, деп болаан мен.

Назыны угады берген, чоон мага-боттук негр кизи узун аяк дурт-сыйныг анык кижини куспактаптыр...

Генри Уинстон орусча мича деп:

— Орун тур мен, дыка-ла өөрүп тур мен.

Ийи өнүкү мичаар ужуражы берген. СЭКП-нин XXIII съездинин аалчызы, америк компартияны көскү ажал-лакчылы, кара бажыла кара балсыраан кижини-биле съездинин делегаты, Ливонин институт заводунун токаны Владимир Гураль ийи ол-дур. Оон соонда олар гостиница өрөөнине куспактап алгаш олуруннар.

Дерт чыл мурнуна В. Гураль партиянын XXIII съездининде эл чынып келген. Генри Уинстонун бөлүк делегаты-биле калып тыртыр фотоурун эштерине көрсүскөн. Болунун маалымдык чоруу-биле, күштүг сеткил-

сагыжы-биле чүрөктөрүн хайныктырган ол кижини аринче ажалчынаар хүндүткө-биле көрүп турганын. Мычаар-ла аныктар бригаданын бригадир А. Гальчукка «Уинстон-биле калып ажалдап болза» деп бола кирип келген.

Оон бээр-ле бригадига он сески ажалчы станок тыптып келген. Оон чанынга Уинстонун портретин азыл деген болгаш чектер уругу турар апарган. Ол станокка кезектерини хойлап, Уинстонун орунга ажалдап турар, ону ыраккы америк-онук көргөн болза деп, аныктар күзөп турганын. Бир анык совет уругун Уинстонга болууну караан бериксези шыкаш, бригаданын кешигуни олар кара баксыраан америк коммунистке, болууну чүе бола, карактарына-ла бээрине беле. Ам дээрлик оларын карактары Уинстонун кара болуу, оларын холлары — оон холу болуп, ажалдап турар.

Партиянын XXIII съездине Владимир Гуральды оон өөрү оолдар, кыстар үлөп турган, бир-энес Генри Уинстон Москвага чедип келир бола, Американын ол кайтамчыгыг отлунга мича деп дамчыларын дилдөөр: «Бригаданын сеткил-сагыжынын чагайы, буюлук интерна-

ционализмдин илереш-кинн ол-дур. Тайбынын болгаш депшлгенн херээн үнел-турар бүгү кижилер силернин дуржулгандар-дан өөрөйп турар. Чер бамбурзанын мурнакы бүгү кижилерни силернин чедикшиктерини боттарынын чедикшикни кылдыр санап турар. Силернин бригаданын кешигуни болуп, бригаданын кешигунирнин шутуу шыкаш, норманын 108 хуу күсөткен-инимге чоргаарланып тур мен. Ол чүд дээр, коммунизм тургузушкунунга үлүг-хуумуну бола кирип турарым болза-дур.

...Өнүктөр ужурашкан. Кешини өнү ажалы, үлүг-биче намыз болза-ла, оларын үнел болып бир дөмөй. Олар коммунисттер-дир. А. АРХИЧЕНКО. (ШМА).

Чурунта: Украинанын Компартиянын Львов хооромунун бири секретары Г. И. Бандурский СЭКП-нин XXIII съездинин үзүндө АКШ-тын Компартиянын суралгы ажалдакчы Генри Уинстонга Львовтун «Челаш» деп фирмасынын өмүзүндөн хуштап шит саванын белекке берип тур.

Фото А. Стужини, СЭТА-нын фотохрониказы.

Шагдааның старшиназы Чередниченкоу Кызыл Сылдыс орден-биле шаннаар дугайында

ССРЭ-нин Дээди Соединин Президиумунун ЧАРЛЫ

Алтын хүдээлгеин күсөткөн үзүндө арес-длинм хөдөлшкнннн болгаш арес-мадирг чорукту көрсөткөн дээш шагдаанын старшиназы Петр Семенович Чередниченкоу Кызыл Сылдыс орден-биле шаннаар.

ССРЭ-нин Дээди Соединин Президиумунун Дагказы Н. ПОДГОРНЫЙ, ССРЭ-нин Дээди Соединин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ. Москва, Кремль. 1966 чылдың апрель 14.

Бо чылдың январь 10-ун дүңдө Немерово областын Анжеро-Судженск хоорайында чепселген неменин үш идегеттер ийи адаа үл-тээшинин үлгүткен. Үл-тээшин болган черие шагдаанын ажалдакчылары болгаш дружинниктер далаш-биле чедер берген. Кудумчуларын бирээзинге дегип бар чорган дээрбечилерин көрүп нааш, шагдаанын ажалдакчылары болгаш дружинниктер оларны сүрүп чоорун. Шагдаанын старшиназы П. С. Чередниченко буюлук арес-мадирг болгаш дидим чорун көрсүлүшкан, үл-төчкүлери тууду алыры-биле бир дугаарында халдап кирипкен.

(СЭТА).

Улуг ужур-дузалыг ажал

Күрүне страхованиенин хөй түндүг ажа-хөргөн көрүнүп турар. Хамаатылар болгаш ажал-агылдар күрүне страхованиенин керээзин чарып ап, ооал-ондакка таварышкан-да, чайгаар болушкуннара ажал-агылга когаралдар болганда чогуу түнү керээз сүзгээр күрүндөн ап турар. Чижээ, Өвүр районун Хан-дагалтын суурунун чурттакчызы Б. оал-ондакка таварыш, бир холун кемдеткен, 400 рубль алган. Ол шыкшан Торгалыг көдээ Советтин хамаатыны Соскармаанын бажыны өртөш, улуг когарал болган. Күрүне страхованиенин керээзи сүзгээр чогуу түнү ол алган.

Күрүне страхованиенин Өвүр район инспекциязы чон ортузунга сөөлүг чылдарга алаан ажалды кылды чоруккан. Бо чылдын агайын бээр 200 ажал хамаатылар амы-бот болгаш а-хөргөй талазы-биле күрүне страхованиенин керээзин чарган. Торгалыг көдээ Советте районун күрүне страхованиенин штаттан ажалдап агенттери Ба-зыр-оол Матпа, Кыргыс Даш-оол чон

А. МОНГУШ. Күрестрахованин район инспекциязынын начальниги.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АФРЕЗЫ:

Былал, Шетякин — Бываево кулмучуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОН АР: Редакторун пралакчыларынын, 35-24, 25-38, харысалгалы секретарынын 23-35, партизи амырал кылазияны 23-54, агитация болгаш пропаганда кылазияны 37-13, кезээ ажал-агыл кылазияны 21-47, үлөтүр кылазияны 22-64, чага, ажалчы болгаш кезээ корреспонденттер база совет тургузат болгаш амырал кылазияны 21-27, иштиги информация, кылазияны 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректуразы 47-41. Солук келбей баргалда 32-75 телефоне чолгар.

БОЙДУС БАЙЛАА БОЛГАШ ХӨЙ-НИИТИ

Бистин республиканын девискаринде аң болгаш балык, ол шыкаш өске-лаа байлактар кончут хөй. Анык ажалын чорударымын болгаш өдүк продукцияны белектеринин талазы-биле бистин республиканын анычларынын ажал-хөргөктөрүн дугайын «Шынык» номчуучуларына таныштырыр-биле бистин тусай корреспондентис Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында анык-тывыш ажал-агыл өргөлдүгүнүн чачыгыт Борис Увазевич Дагбага барып чораш болгаш оон чамдык айттыргалар харыларын мөөн алаанна парлаан.

— Республиканын анычлары партиянын XXIII съездинге куш-ажылыч мандыг белектер-биле ужурашканын? — СЭКП-нин элчегин XXIII съездин чыгыштар дугайында СЭКП ТК-ның октябрь Пленумунун (1965 чыл) шийитири бистин анычларыныс күш-ажылыч көзүлүшкүнүн болушканын билдиргил болгаш. Боттарынын мүнүнүз салдыган сурталдарын чедикшикнин шийитилгил-биле анычлар белеккен хүдээлелерин ап, план сүзгээр баш хүдү хуваатынган черлерине айттылган турганын.

Республиканын анычлары аң-өлүк тывыжынын өрткөн чылдагы планын 180 хуу күсөткен. Тайга-сынарта динини элбек болгаш план күсөткөнгө үлүг салдарыг болган. Аң-өлүк хүдээп алдыр чердере 880 мүн дини кезик дужааган. Бо дээр, Тыванын төгүзүгө кажан-лаа турбаан белек көргүзүп болуп турар-дыр. Бүрүндө аң-өлүк дужаарынын планын бүтү районнар күсөткенин маааа демдеглери артык өрес.

Партиянын XXIII съездинге куш-ажылыч белектерин ужуражыр дээш бүгү чуртка калбарган социалист чарышка республиканын анычлары киришкен, аң-өлүк тывыжынын талазы-биле бо чылдын бири кварталын планын даалгаларын база чедикшикни күсөткенин рапорттааннар.

«Чымчак алдыны» белектеринге ола шылтарангай чедикшиктерин болуп келгени дээш ССРЭ-нин Дээди Соединин Президиуму бо чылдын март 22-деги Чарлыг биле Тожу районда «Совет Тыва» колхозтун анычы Эрестол Даржаевич Даржаага Социалист Куш-ажылыч, Мадыры атты тывышшышкан, ону Ленин ордени-биле база «Намыр болгаш Масна» алыи мезал-биле шааннаыга республиканын анычлары чоргааралып турар.

— Часык анычын сезонунуң хуусаанын талазы-биле чүнү биле чогурун?

Дуюлук аянары айнаарын чөпшөөрөйп турар. Мичаарга ка-

ра-күштү (ойнаар черинге), сүг күштарын айнаарын апрель 23-тен май 2-ге чедир чорудары чөпшөөр. Анычларын күштүр өлүр норманы Тыва АССР-ни девискаринде анык ажалын чорударынын дүрүмүзгө толарга айткан болгай. Бо таварыштал анычтар билеттин, назы чеккен кижилерин айнаары билдиргил-дир. Мочу хажыла бээр болза харысалга хүдээрин сагындары артык өрес боор.

— Төтөгөлчкнчере удуу демисел чорудар ажалда чаа чүүл бар бе? — Ие. Моон мурнуна төтөгөлчкнчлерин херээн чүгө сүг органнар шийитилээр турган болза, ам ону хоорай, район куускомнар чанында административт комиссиялар шийитилээр апарган. Ол комиссиялар төтөгөлчкнчлерин тогарал, оларын бозун харылар дугайында доктал үндөс эредил. Бир эвес төтөгөлчкнчлер чедирген когаралын төдөрүндө ойталаар болза, ону сүлүг докталын сүзгээр төдөдир. Хөргөктөр административт комиссиялар көрүп турар апарган чорук — хөргөктөр дүргө шийитилээрине үлүг ужур-дузалыг болуп турарын практика көргүзүп турар.

Бир-Хем, Улуг-Хем райкуускомнарын чанында комиссиялар аңи ажалдап турар, а Бай-Тайга, Барыны-Хемчик, Танзы райкуускомнарын чанында комиссиялар төтөгөлчкнчлерин хөргөктөр көрүп ам-лаа саталдып, харын-лаа ол хөргөктөр күш чок болгуче чыгырып, көрөйп турар таварышталар тургулаан.

— Бойдус болгаш оң байлаанын камгалалын күштөлдирер талазы-биле чүнү кымыр көрдүнүп турарын?

Бо талазы-биле биссе кол программа — СЭКП-нин XXIII съездинин материаллары болур. Бис ону аңи таныжы, өөрөйп, ону амыралга боттандыр дээш чүткүлдүг ажалдаар апар бис. Бойдус болгаш оң байлаанын камгалалын күштөлдирер талазы-биле харысалгалы ажалын анык-тывыш өргөлдүгүн агайла, мын ажал-агыл өргөлдө, бойдус камгалалын нитилел болгаш өске-лаа албан организация черлери чорудар болгай. Ол болза бүгү чония херээ. Мычангаш бо организациялар чаа сүз-биле ажалдап, боттарынын аразында харылазын экижидер үжүлүг. Анык-тывыш өргөлдүгүн активине белин штаттан ажалдаар 200 ажал анык инспекторлары бар. Бистер оларга дайыл, төтөгөлчкнчлере үлүг демисел күштөлдирер, анычлар болгаш балыкчылар нитилелдеринге боттут дүзүн чедирп, чон-биле харылазын калбартып, бо ажалдар талазы-биле таныштал ажалын чорудар апар бис.

Бойдус болгаш оң байлаан камгалалы — бүгү ажалы чоннарын херээ болуп турарынын ужуру мын.

Эки эгелээшкин, өөрүнчүг улуг базым

ЧУРУКТА: музыка училищенин башкылары Б. Мамышев, Л. Лесников, С. Калинин болгаш Тыва АССР-ни адаларыг апарган Е. Кендешбол «Чечен биле Белекмаа» деп опера-тоолдан үзүлүгү ирлажып турары.

Фото А. СОДУНАМНЫ.

Ростислав Докур-оолович Кендешбол баштайгы аялганы чарбы чыл бурунга чогаткан. Чарбы чылдык иштинде композиторун калды ажалдары бички, оон чогаталык ажалын түкөлүн көрсөкчө чогаталык кезеңин апрель 14-те Кызылдың музыка училищенин эрттирген. Ол кезеңи Тыва АССР-ни Культура министрствозун чанында композиторларын чогаталык каттыжыгазын органиааан.

Кезеңин РСФСР-ниң уруу чүдүлүк адаларыг ажалдакчы, композитор Алексей Чыргал-оол ажалдып, Ростислав Кендешбол чогаталык ажал-чорудууларынын дугайын кезеңин кижикшиктерине дошчу таныштырган. Оон өңе баттай чогаткан «Союз утпа» деп мыр чонун арзыгыч дүргөни-биле тарап, мынганга аныктар ол мырны үлүг-биле сонургап ирлажы берген.

Чарбы чылдык иштинде Кендешбол партия, Төрөөн чурт, куш-ажыл, тайбыл, аас-кежик, космонавтар, найрал дугайында мырны чогаткан. Степан Сарыг-оолдун либерет-тозыга бичкеңи «Чечен биле Белекмаа» деп опера-тоол оон баштайгы улуг чөмөчүлүг чогаталы болур. Талаалыгы композиторун чогаталык ажалы-биле көстөргөн, дайысылла Кызылдан эгелеш, Тыванын ирлажы, бузунгарында танылгалып турар. Байлыгы «Сылдыс», «Кетеге-бугам», «Коммунизм оттары бо болгаш оон-да өскө мырлар калбак нестерелди алган. Оон мырларынын өң эки дээрлери «Төрөөн Тыва» деп ат-биле чымдык том кылдыр үткен. Ленинградтын Римский-Корсаков аттыг күрүне консерваториянын чанында музыка училищенин композитор сабырын доосканы Ростислав Докур-ооловичиниң муамна талазы-биле билин аажок белеккен, аялга чогаталыгыга деглем орукту алаа ажалдып берген.

Т. КЫЗЫЛ-ОЛ.

Редактор Н. К. КУДАЖИ.

ААС-КЕЖИКТИГЛЕР

Хову-Аксы ажалын суур-да анык өг-бүлө аас-кежиктиг чурттал оор. Ол чүү уузауа? Ол дээр бөдүн ажал-ишчилер Бадм Март-оол биле Татьяна-дыр. «Тыва кобальт» комбинатын ту-дууда олар хойге билиннр. Ол анык кижилер аас-кежиктиглер дилини. А чүү-беле? Школада чылдарында эгелеш, техникага үлүг сонургалдыг чораш Март-оол чолчаан болур дээ күзүлүн чедип алган, «Тыва кобальт» комбинатын чүктөткөн ол ам сөөртүп турар. Бирин кварталдын сөөртүлгө планын СЭКП-нин XXIII съездинин ажалтыгар хүнүгө чедир күсөткөн доосканы анык чолчаанын ажал-ишке эрезин херчелеп турар-дыр. Амы үдөш Март-оол ийги кластын чолчааны болур дээ өөрөйп кр-рпкен.

А комсомолчу пүткө-биле мыла келген Татьянанын туудуж болур дээин база боттанып, оон боду хозушкан мергезилдик ту-дугу болу берген. Чуртталга ту-

дугалары калбарган чаа Хову-Аксы суурда № 48 тууду өргөлдүгүн шевелекчилер бригаданын ажалын Татьяна база-ла төлөткнлериң бирээ. Ол өөрү-биле кады сее кынарлалыг бажынын капитал септелгени май 1-ге чедир доозар дээш күш-ажылы ооалчеге турупкан. Төрөөн чуртунга, болууну чо-нуна ажалдап берип чорурду — Бадм Март-оол биле Татьянанын база аас-кежик-дир.

Оларын ука-тура маңап чорур, чытанчыг чараш кызы Мариям база бар. Коммунист нитилелдин чурттакчызын кижилерин олару — ол база удуз аас-кежик-дир.

Сөөлүг беш чылдарга ажалын чонун ортуган ажал төлөвир 19 хуу өскөн деп, партиянын XXIII съездинге ажалыны Л. И. Брежнев чугалаан болгай. Мычаарга чолчаан Март-оол биле туудуж Татьянанын ортулаан оң-ла чылдарла ол адлаттыган чургайларда хөй өскөн боордан бацна, чөргө кудулааан. Ак сө-

күлүг ажалдап чорур ажал-иштинге ол база удуз аас-кежик-дир. Бо өг-бүленин шити дыка найралдыг. Хостуг шактарында радиоприемниги мыралдыкша, дыкан кырынга дыштангы олургулар-даа. Бажы ажалын дегне кылдыр. Бирде көргө, Март-оол хөп чүрү машинаны башкара турар, а Татьяна чугаталыг хөптөри таарыштыр салын эгелээр.

Бойдуу чүрүмалдыг чараш Танды-Уулаанын экижирине ол өг-бүлө «Планета» дээр мотоцикл мунушкан, ужуду чораш-лаа келтирээр. Оларын чагай-жыды туттунган бажынында кижини амыралыгыга элтип бүгү чүдүлөр бар.

Шет. Бадмлар аас-кежиктиглер, бистин чуртууна куш-ажылы килп, бүрүзүгү мате-риалдыг байлаа улам болуп турар дээринин база бир хөргөк Бадмларын өг-бүленин байла болуп турар-дыр.

О. КОРОДА.

ГРИППТИ ЭМНЭЭРИ

Грипп мынганга аң чик кылдыр эгелээне белин, нарылап-аартай бээринин талазы-биле кончут ажалдыг. Моон ужу-рунда грипптен араан кижиле буюу эминин доктаамал дай-гааралыгы турар ужурут. Грипптин эртерин чигидер бол-гаш оң ур болуун мынарар төлөө, орунга чылдыр болгаш сагыш човалгыры-биле ажааттары аргажок чүгүл.

Грипптен араан кижини өңи шуглаар болгаш наргенин, дөндөр кылдыр изиг сүскөн бээр херек (мыжырашкан ханзы-биле холдан изиг шай, кургак мыжырашкан кылган хан-ды). Аарыг кижини чинчеп чылдыр болза улам эки. Аарыг кижини чард ороолдун агаары арыг, кургак, чаа болур ужу-дуг. Өрөөлүн температуразы 18—20 градус чылдыган өртп болбас. Өрөөл шитин агааралдып турар өйдө аарыг кижини дөна бээринден камгалаар.

Сөөлүг үгө чедир-ле гриппти эмнээр, ол аарыгнык чам-дык илерашкннннн чигидер, ындыг болза-даа аарыгнык үндөшн-биле экижип эртне бээринге чедирбес чүдүлери ажалдап турган. Гриппти өсөөдүптер чүдүлери тыпкан соронда, ону эмнөөринин чаа аргалары тыттып келген, ол бол-за аарыгны өсөөдүп келген чылдарларын тыяларына, сал-дарын чедирп турар. Гриппти эмнээр гриппке үлүг кургак сымаротка-биле эмнөөрин аргаш ажалдап кылдыган.

Гриппти эмнээр, эминин айтканын баштаар аспиринни, фенацетинин, пирамидонун, стрептоцидн холуктарын кофеин-биле холбаштырып тургаш ажалдаар. Гемадобудини-лаа хергелер турар.

Патентилан препараттары: аскрфени, пирамидини, анальгини, асфени, пиромени, кальцети, колтерини.

ку, кышкы уелерде чүгө гриппти эвес, харын база тыныш-тың үстүкү оруктарын чиди катарлары болу бергенде (гриппке кончут дөмөй бо аарыглар болу бергенде) база оларын эмнээрине болгаш база ол талазы-биле грипптигити хем-чегелерге ажалдап турар. Поропостарын 0,1—0,2 грамм болур кылдыр санап алгаш, ол хемчээлдү дүмчүк иштинге бир улаа килп тынар. 4 наак болгаш хүне 3—4 капал ол холук-сааларын дегм айттыгган хемчээл-биле дүмчүтүп үтте-ринче адалчирп килп тынын алыр (ол килп тынара, дүм-чүктүп бир үүн аргак-биле дүй тузуп алыр).

Оон мын, база-ла профессор Б. С. Преображенскийни бижил бергенин сүзгээр «Сунораф» дээр чаа чашкынын ажал-лаарын бүгү кижилерге сүмелер турар (оон составы: стрепто-цид 0,5 грам, сульфадимезин 0,5 грам, норсульфазол 0,5 грам, асфенин 0,1 грам, камфери 0,03 грам, аскалптинг үс 2 зам, вазелин 10,0 грам).

Ынды чашкынын республиканын кайы-лаа аптеказы белеккен дылар. Ол чашкынын шүдүне мынганга бажыга хөвөни орап алгаш, оон-биле дүмчүк-иштинге килер азы оон-биле кады грипп аары болуп турга профилактикт хемчегер кыллары-биле тускай кылга бичи ышты (палочканы) база ажалдаар, ол-ла ынды палоч-каны сырныттал азы дүмээл аргак дүмчүк иштинге эки килеринге-даа ажалдап турар болгай.

Мычангаш, грипптен кижини эминин үлүгүлү хайгаар-лынга турар болгаш эминин доктааткан чорудун шыгым са-гыыр херек.

РЕСПУБЛИКАНЫН САНИТАР-ЧЫРЫДЫШЫН БАЖЫНЫ.

Тыва АССР-ни Министрлер Чөвүлелин чанында паралаг өргөлдүгүн типографияны,

ТС—00066.